

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Nepal 2013

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Det inbördeskrig som pågick under åren 1996–2006 och det efterföljande politiska dödläget i författningsförsamlingen har bromsat den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen i Nepal. Detta utgör en starkt bidragande faktor till att situationen för de mänskliga rättigheterna i landet på många områden fortfarande är bristfällig. Diskriminering på grund av kön, etnicitet, kast och funktionsnedsättning är vanligt förekommande. Våld, tvångsarbete och exploatering av kvinnor och barn är utbredda problem.

Utomrättsliga avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden, påtvingade försvinnanden och tortyr rapporteras förekomma. Anställda inom poliskåren, armén, fängelseväsendet och medlemmar i olika politiska fraktioner finns enligt organisationer som Världsförbundet mot tortyr, OMCT, och Amnesty bland förövarna.

Nepal är fortfarande ett av världens fattigaste länder, men arbetet med att minska fattigdomen går enligt FN:s utvecklingsprogram UNDP åt rätt håll. Levnadsvillkoren är sämre på landsbygden än i städerna och det finns stora skillnader såväl mellan olika befolkningsgrupper som mellan kvinnor och män.

Ohälsotalen är höga. Statliga satsningar på hälso- och sjukvård, inte minst för kvinnor och barn, har dock bidragit till att Nepal, enligt FN:s utvecklingsprogram UNDP, trots allt har goda möjligheter att uppnå sina hälsorelaterade millenniemål.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Nepal har ratificerat följande centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR, 1991, samt de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economics, Social and Cultural Rights*, ICESCR, 1991
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, CERD, 1971. Nepal har gjort reservationer mot artiklarna 4, 6 och 22.
- Konventionen om avskaffande av all slag diskriminering av kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW, 1991, samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt, 2007.
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT, 1991.
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child*, CRC, 1990, samt de fakultativa protokollen om indragning av barn i väpnade konflikter, 2007, och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi, 2006.
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CPRD, 2010 samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt, 2010.

Nepal har rapporterat till de flesta relevanta konventionskommittéerna, om än inte alltid i tid. Rapporteringen inom ramen för konventionen mot tortyr och konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, som skulle ha inkommit 2008, saknas fortfarande.

Nepal genomgick 2011 FN:s råd för mänskliga rättigheters universella granskning av respekten för mänskliga rättigheter, *Universal Periodic Review*, UPR. Av 135 rekommendationer accepterade Nepal 56 stycken, avslog 15 och meddelade avsikten att överväga de övriga. Flera av de avslagna rekommendationerna rörde förekomsten av tortyr, utomrättsliga avrättningar och strafffrihet.

Nepal har inte tagit emot någon av FN:s särskilda rapportörer sedan 2008 trots upprepade förfrågningar från bland andra rapportörerna om våld mot kvinnor, extrem fattigdom, rättsväsendets oberoende och kulturella rättigheter.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Mellan åren 1996 och 2006 dödades uppskattningsvis 13 000 personer i konflikten mellan regeringsstyrkorna och maoistgerillan. Utomrättsliga avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden, påtvingade försvinnanden och tortyr har visserligen blivit mindre vanligt förekommande sedan freden 2006, men rapporteras förekomma än i dag.

Världsorganisationen mot tortyr och Amnesty tillhör de icke-statliga MR-organisationer som under 2013 har rapporterat om denna typ av kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Nepal. Anställda i poliskåren, armén och fängelseväsendet såväl som medlemmar i politiska fraktioner finns bland de utpekade förövarna. Invånarna i regionen Terai i södra Nepal, ett område hårt drabbat av inbördeskriget, uppges vara särskilt utsatta för övergrepp av dessa slag.

Nepal har undertecknat konventionen mot tortyr, men inte dess fakultativa protokoll om förebyggande. Interimskonstitutionen förbjuder tortyr, men hittills har ingen lagförts för tortyrbrott. FN:s tortyrkommitté fastslog i en rapport 2013 att systematisk tortyr förekommer i landets fängelser. *Advocacy Forum*, AF, en nepalesisk icke-statlig människorättsorganisation, rapporterade 2013 att en femtedel av 3 773 intervjuade fångar uppgav att de hade blivit utsatta för tortyr. Av de fängslade ungdomar som organisationen intervjuade ska en tredjedel ha blivit utsatt för tortyr. Amnesty pekar också på förekomsten av våldtäkter i landets fängelser. Lågstiga kvinnliga interner är särskilt utsatta.

Standarden i landets fängelser uppges överlag vara otillfredsställande. Kvinnor och män brukar hållas åtskilda i de många gånger överbefolkade fängelserna.

Det finns uppgifter om att slaveri och slaveriliknande förhållanden fortfarande förekommer. Nepal innehade 2013 den femte sämsta placeringen på *Global Slavery Index*, vilket sammanställs av organisationen *Walk Free*. Tvångsarbete förekommer vid tegelbruk och textilfabriker. Prostitution, människohandel och tvångsäktenskap uppges vara utbrett.

4. Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades 1997. Den sista avrättningen ägde rum 1979, och enligt Amnesty finns det inga kända fall sedan dess.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Både regeringsstyrkorna och maoisterna använde sig av påtvingade försvinnanden som en del av krigföringen under inbördeskriget. Internationella rödakorskommitténs lista över saknade personer har som mest omfattat 3 198 fall, varav 1 360 personers öden 2013 ännu var okända.

Världsorganisationen mot tortyr och Amnesty kritiserade 2013 såväl polis och säkerhetsstyrkor som politiska sammanslutningar för godtyckliga frihetsberövanden. Det finns också uppgifter om att kriminella gäng ofta genomför kidnappningar.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Straffbarhetsåldern i Nepal är 10 år. Nepals lagstiftning förskriver ett oberoende rättsväsende. Domstolssystemet består av distriktsdomstolar, regionala appellationsdomstolar samt högsta domstolen. Alla beslut i underdomstolarna kan överklagas. MR-organisationer som Amnesty och *Human Rights Watch* har återkommande framfört kritik mot Nepals rättsväsende och pekat på en bristande rättssäkerhet. Det finns uppgifter om att enskilda domstolar låter sig påverkas av såväl politiska påtryckningar som mutor och hot. De rättigheter som lagstiftningen tillerkänner individen, såsom skydd mot retroaktiv lagstiftning och rätt till advokat, efterlevs inte heller alltid.

Polisväsendet i Nepal uppvisar stora brister. Under det decennium som konflikten mellan regeringssidan och maoisterna pågick tvingades många polisstationer på landsbygden att stänga till följd av hot och attacker. Åtskilliga har förblivit stängda. Polisen saknar generellt sett tillräckliga resurser. Det finns uppgifter om att polisen vägrar att registrera kvinnors brottsanmälningar. Rättssäkerheten och rättsstatens principer riskerar att ytterligare urholkas genom att kriminella gäng i vissa delar av Nepal har fyllt det säkerhetsvakuum som har uppstått. Samarbete mellan polis och kriminella gäng förekommer, särskilt på landsbygden.

Militär personal åtalas i civila domstolar vid våldtäkt eller mord på civila, i övrigt tillämpas militärdomstolar. Flera organisationer, bland annat *Human Rights Watch*, har kritiserat det faktum att personer anklagade för kränkningar av de mänskliga rättigheterna har befordrats inom såväl polisväsendet som militären.

7. Strafffrihet

Strafffrihet förekommer i stor omfattning. *International Commission of Jurists* riktade i en rapport 2013 stark kritik mot Nepals regering och rättsväsende.

Kommissionen kritiserade bland annat staten för att inte utnyttja de möjligheter till lagföring och ansvarsutkrävande som faktiskt finns.

I mars 2013 antog presidenten, på förslag från interimregeringen, en förordning om att upprätta en kommission för att utreda övergrepp begångna under kriget samt följa upp vad som hänt de personer som försvunnit. Förordningen har dock kritiserats av en rad internationella organisationer för att vara vagt formulerad. Den ger dessutom möjlighet för kommissionen att rekommendera regeringen att ge amnesti till enskilda förövare av brott. I början av 2014 fattade emellertid högsta domstolen beslut om att inte tillåta amnesti för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna, vilket välkomnades av FN.

Nepal placerade sig på plats 116 av 177 i *Transparency International*s korruptionsindex 2013.

8. Yttrande-, press- och informationsfrihet inklusive på internet

Yttrande- och pressfrihet garanteras i lag och interimskonstitutionen ger också skydd mot godtyckliga indragningar av utgivnings- och sändningstillstånd. Insynen i regeringens och myndigheternas arbete ökade genom antagandet av lagen om informationsfrihet, *Freedom of Information Act*, i juli 2007. Genom lagen ska de flesta offentliga handlingar göras tillgängliga för allmänheten. Medborgarna har generellt sett möjlighet att offentligt uttrycka regeringskritiska åsikter utan repressalier. Flera fall av kränkningar av framförallt den tibetanska minoritetens rätt till yttrande- och mötesfrihet är dock kända. Försök att demonstrera eller samlas för att uppmärksamma tibetanska minneshögtider hindras ibland av myndigheterna.

Inga uppgifter om mord på journalister under 2013 är kända, men väl om omfattande hot och trakasserier, framförallt på landsbygden. Inte sällan uppges olika ungdomsförbund ligga bakom hot mot journalister, men det förekommer också uppgifter om statlig inblandning. Reportrar utan gränser rapporterade i januari 2013 att 22 journalister tvingades lämna västra Nepal efter dödshot från medlemmar i det regerande kommunistiska partiet *Unified Communist Party of Nepal* (UCPN).

Flera källor, däribland organisationen *Freedom House*, vittnar om en betydande själv censur inom presskåren. Reportrar utan gränser listar Nepal på plats 118 av 179 på sitt pressfrihetsindex. Enligt organisationen utgör andelen kvinnliga journalister 5 procent.

Tillgången till internet har ökat snabbt. Enligt den nepalesiska telekommunikationsmyndigheten hade 24 procent av befolkningen tillgång till internet i maj 2013. Det finns inga trovärdiga uppgifter om att staten

regelbundet skulle begränsa friheten på internet och möjligheten till fritt åsiktsutbyte på nätet bedöms vara relativt god.

9. Mötes- och föreningsfrihet

Mötesfrihet är stadfäst i lag och respekteras i stor utsträckning av myndigheterna vad gäller nepalesiska medborgare. Minneshögtider och demonstrationer arrangerade av den tibetanska minoriteten stoppas dock ofta, inte sällan med efterföljande arresteringar av tibetaner anklagade för så kallad anti-kinesisk verksamhet.

Föreningsfrihet är stadfäst i lag och det finns inga kända uppgifter om att denna inte respekteras av myndigheterna.

10. Religions- och övertygelsefrihet

Interimskonstitutionen föreskriver religionsfrihet och stipulerar att Nepal ska vara en sekulär stat. Statens respekt för religionsfrihet är överlag god, även om uppgifter om kränkningar mot enskilda gruppers rättigheter förekommer, särskilt vad gäller den tibetanska minoriteten. Missionsverksamhet är inte tillåten och det är förbjudet att försöka förmå personer att konvertera.

11. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

De politiska institutionerna i Nepal har genomgått stora reformer sedan krigsslutet 2006. I april 2008 genomfördes, efter massiva demonstrationer mot kungens maktmonopol, val till författningsförsamlingen. I samband med detta avskaffades den konstitutionella monarkin och landet införde republik med en president som statschef. Det beslutades också att landet skulle bli en federal stat. Det maoistiska kommunistpartiet UCPN blev största parti i valet 2008 och ledde en regeringskoalition fram till sommaren 2009. Därefter har ett antal olika regeringskoalitioner följt. Ingen av dessa har förmått ena församlingen kring en ny grundlag, som ska ersätta den interimskonstitution som legat till grund för Nepals politiska system sedan 2007.

I ett försök att bryta det politiska vakuum som existerat sedan församlingen upplöstes 2012, lyckades landets fyra största partier våren 2013 enas om att låta bilda en interimregering under chefsdomare Khil Raj Regmi.

Interimsregeringen gavs i uppgift att leda landet fram till dess att val till författningsförsamlingen kunde hållas och denna ges i uppgift att författa en grundlag. Trots motstånd från flera grupperingar i samhället och en våldsam förvalsperiod kunde valet genomföras den 19 november.

Partiet Nepali Congress, NC, vann flest röster i novembervalet medan det största maoistpartiet *UCPN-Maoist* slutade som tredje största parti. När valresultatet började utkristalliseras framförde maoisterna anklagelser om valfusk.

Anklagelserna motsades emellertid i stort av de många valobservatörerna, däribland EU, som välkomnade valet som framgångsrikt och berömde interimregeringens och valkommissionens arbete.

Att val kunde genomföras och att valdeltagandet uppgick till cirka 78 procent, vilket är högre än 2008, är att betrakta som positiva steg i landets demokratiseringsprocess, vilken är väsentlig för arbetet med att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna i Nepal.

Församlingen består av 601 ledamöter. Mandatfördelningen avgörs dels genom majoritetsval i enmansvalkretsar (240 mandat), dels genom proportionella val (335 mandat). Därutöver har regeringen att fördela 26 mandat. *Nepali Congress*, NC, vann flest röster i respektive val och erhöll 196 mandat. Näst flest röster fick *The Communist Party of Nepal (Unified Marxist-Leninist)*, CPN-UML, med 175 mandat. Det största maoistpartiet, *UCPN-Maoist*, slutade som tredje största parti med 80 mandat.

I enlighet med interimskonstitutionen är en tredjedel av platserna i parlamentet reserverade för kvinnor. Endast tio kvinnor valdes i direktvalet 2013, en försämring jämfört med 2008 då 30 kvinnor valdes in den vägen.

De politiska utmaningar som Nepal står inför är mycket omfattande. Djup samhällslig oenighet råder inte minst om införandet av federalism. Det gäller frågor som hur många delstater landet bör delas in i, huruvida gränserna ska dras utifrån etnicitet eller geografi och grundvalarna för landets styrelseskick.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

12. Rätten till arbete och relaterade frågor

Nepal har ratificerat Internationella arbetsorganisationens, ILO, centrala konventioner, förutom nummer 87 om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten.

Enligt Världsbanken deltog 54 procent av kvinnorna och 63 procent av männen på arbetsmarknaden år 2012, men av de statligt anställda utgjordes 2013 endast 15 procent av kvinnor. Mellan 2009 och 2011 steg andelen förvärvsarbetande kvinnor utanför jordbrukssektorn från 19 till 44 procent. Kvinnor utför drygt 75 procent av det oavlönade hemarbetet.

Den arbetsrättsliga lagstiftningen fastställer en veckoarbetstid på 48 timmar och en dags ledighet per vecka. Lagen ger rätt att ingå kollektivavtal. Bestämmelser rörande hälsa, säkerhet och rätt till föräldraledighet fastslås också i lagen. Arbetsgivare är skyldiga att åtgärda brister i arbetsskyddet. Minimilön tillämpas.

Lagen om arbetskraft och fackföreningar, *Labour and Trade Unions Act*, från 1992 tillåter strejker med undantag för anställda inom samhällsbärande funktioner, såsom telekommunikationer och vatten- och elförsörjning. Lagen ger också regeringen rätt att förbjuda strejker och fackföreningsaktiviteter som anses störa lag och ordning eller bedöms hota nationens ekonomi. Regeringen har utnyttjat lagstiftningen för att stoppa strejker inom bland annat restaurang-, hotell- och banksektorn.

Arbetstagare har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar. Det är dock endast nepalesiska medborgare som har rätt att bilda fackförbund. Enligt FN:s flyktingkommissarie UNHCR saknar många av de uppskattningsvis 15 000 tibetanska flyktingarna i landet dokumentation som möjliggör laglig anställning. Det förekommer inte några restriktioner för fackföreningar vad gäller anslutning till internationella arbetstagarorganisationer.

Enligt Amnesty är slaveri, tvångsarbete och handel med människor jämförelsevis vanligt förekommande trots förbud mot detta i interimskonstitutionen. Nepal innehade 2013 den femte sämsta placeringen på *Global Slavery Index*.

ILO uppskattar i en rapport från 2012 att fler än 600 000 barn utsätts för skadliga former av barnarbete, prostitution och tvångsarbete. Organisationen *Walk Free* framhåller att lagstiftningen på området är vag och att tillämpningen ofta är missriktad. Genomförandet av lagen mot prostitution har till exempel resulterat i att exploaterade ofrivilliga sexarbetare har gripits och straffats.

13. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Ohälsotalen är höga i Nepal, och landets kvinnor och barn är särskilt utsatta. Den främsta riskgruppen är barn under fem år, i synnerhet flickor. Nepal placerar sig på plats 124 av 147 i organisationen *World Visions* "Global Index of Health Inequality for Children". Skillnaderna i hälsa mellan olika etniska grupper, kaster, landsbygd och stad är också betydande. Medellivslängden är 69 år enligt Unicef (2011).

Förekomsten av hiv/aids är enligt FN relativt låg. Omkring 0,3 procent av den vuxna befolkningen beräknas vara smittad.

Avgiftsfri hälsovård erbjuds genom offentliga vårdinrättningar, men dessa är ofta dåligt utrustade och underdimensionerade i förhållande till behoven. 2011 användes drygt nio procent av statsbudgeten till sjuk- och hälsovård. FN:s utvecklingsprogram bedömer emellertid att landet har goda möjligheter att uppnå de hälsorelaterade millenniemålen.

14. Rätten till utbildning

Det finns ingen obligatorisk skolgång. Staten erbjuder avgiftsfri grundskola för barn i åldrarna sex till tolv år, men avgifter för examination och skoluniform tillkommer. Andelen barn som börjar i skolan uppgår till cirka 95 procent och enligt uppgifter från FN:s utvecklingsprogram UNDP 2013 fullföljer drygt 84 procent av barnen årskurs fem. Andelen flickor som deltar i utbildningen ökar varje år och är snart lika stor som andelen pojkar. Flickor fullföljer dock inte studierna i samma utsträckning. Inom den högre utbildningen är 71 procent kvinnor. Minoritetsgrupper såsom daliter (kastlösa) deltar i förhållandevis hög utsträckning i utbildningsväsendet.

Nepal förväntas uppnå ett av tre utbildningsrelaterade millenniemål genom att i stort sett alla landets barn ska gå i skolan. Större svårigheter finns i att uppnå målen om att alla barn ska fullfölja årskurs fem och om 100 procent läskunnighet i åldersgruppen 15–24 år.

Läskunnigheten hos befolkningen över 15 år uppgår till 57 procent. I åldersgruppen 15–24 kan emellertid 89 procent läsa. Skillnader mellan kvinnor och män i den samlade befolkningen är stora. Drygt 72 procent av männen är läskunniga jämfört med 45 procent av kvinnorna.

15. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Det mångåriga inbördeskriget och det efterföljande politiska dödläget i författningsförsamlingen har bromsat den ekonomiska och sociala utvecklingen. Nepal är fortfarande ett av världens fattigaste länder. Med en placering på plats 157 av 186 i FN:s utvecklingsprogram, UNDP, index för länders mänskliga utveckling, HDI, klassas Nepal som ett land med låg mänsklig utveckling.

Enligt UNDP beräknas drygt 16 procent av befolkningen leva i extrem fattigdom (en förbättring sedan 2010 då andelen uppgick till 20 procent) medan en dryg femtedel lever under den nationella gränsen för fattigdom.

Levnadsvillkoren är sämre på landsbygden än i städerna. Det finns också stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper och mellan kvinnor och män. I vissa områden på landsbygden överstiger andelen undernärda barn under fem år 60 procent enligt *World Food Program*, att jämföra med det nationella genomsnittet på 41 procent.

SÄRSKILDA KOMMENTARER AVSEENDE GRUPPER SOM OFTA RISKERAR DISKRIMINERING RÖRANDE DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

16. Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Diskrimineringen av kvinnor är omfattande. 2012 innehade Nepal plats 102 av 148 på FN:s index för ojämlikhet mellan könen, *Gender Inequality Index*, GII. Staten har vidtagit vissa åtgärder men mycket återstår att göra, inte minst för kvinnor på landsbygden. Framsteg har skett vad gäller till exempel läskunnighet för kvinnor, förväntad livslängd och möjlighet till yrkesverksamhet.

Hälso- och mödravården är fortfarande begränsad, men staten har genomfört vissa satsningar för att förbättra förhållandena. Gravida kvinnor får till exempel ekonomisk ersättning för att besöka mödravårdscentraler för både kontroller och förlossningar. Antalet dödsfall bland barn och mödrar minskar kontinuerligt, men sannolikt inte i tillräckligt snabb takt för att uppnå FN:s millenniemål om minskad barnadödlighet. Abort är lagligt sedan 2002 och utförs i större utsträckning på flickfoster trots att könsbaserade aborter är förbjudna.

Kvinnors inflytande inom politiken är begränsat. I enlighet med interimskonstitutionen är en tredjedel av platserna i parlamentet reserverade för kvinnor. Enbart tio kvinnor valdes dock in i direktvalet 2013, en försämring jämfört med valet 2008.

Våld mot kvinnor i hemmet är vanligt förekommande. Enligt en UNDP-rapport från 2013 uppgav drygt hälften av de tillfrågade kvinnorna att de hade blivit utsatta för våld.

Trafficking av kvinnor och flickor är ett stort problem, vilket har bidragit till Nepals låga rankning på *Global Slavery Index*. Många kvinnor som emigrerar fastnar i påtvingad sexhandel utomlands, något som har lett till att regeringen har förbjudit kvinnor under 30 år att flytta till Mellanöstern. Lagen har kritiserats för att öka omfattningen av illegal migration och på så sätt ytterligare öka risken för exploatering.

Upp till femton års fängelse kan utdömas för våldtäkt om den utsatta är under tio år och mellan fem och åtta års fängelse om brottsoffret är över tjugo år. Om våldtäkten sker inom äktenskapet är maxstraffet högst sex månaders fängelse.

Rättsprocesser om sexuellt våld är svåra att driva i Nepal och uppgörelser i informella rättskipningsmekanismer är vanliga.

Månggifte är förbjudet enligt lag, men förekommer.

Förekomsten av ”*Chhaupadi*”, där kvinnor hänvisas till att bo i exempelvis stall eller skjul utanför familjehemmet under menstruation och efter barnafödelse, tillämpas i bland annat delar av västra Nepal, trots förbud från högsta domstolen.

17. Barnets rättigheter

Nepal har ratificerat FN:s barnkonvention. Mycket återstår dock att göra för att förbättra situationen för landets barn. 41 procent av barnen är undernärda. Lagstiftning till skydd för barns rättigheter har införts. Den viktigaste är barnlagen från 1992 som bland annat stadgar att personer under 16 år inte får arbeta. *Human Rights Watch* rapporterar att den nepalesiska skolan inte är tillräckligt rustad för att möta behoven hos barn med funktionsnedsättning.

Staten har ingen skyldighet att hjälpa barn vars föräldrar avtjänar fängelsestraff, varför det förekommer att barn växer upp i fängelser i brist på alternativ. Rädda Barnens bedömning är att våld och exploatering av barn är utbredda fenomen i det nepalesiska samhället. Enligt Rädda Barnen är olika former av fysiska och psykiska övergrepp vanligt förekommande i hem, skolor och vid institutioner. Åtal i samband med dessa brott är mycket ovanligt. Barnaga är inte förbjudet enligt landets lagstiftning. Nepal tillämpar inte värnplikt och lägsta ålder för tjänstgöring inom militären är 18 år. Barnsoldater förekom inom landets reguljära förband till och med 2010.

Handel med barn förekommer i Nepal, men det saknas tillförlitlig statistik. ILO uppskattar i en rapport från 2012 att fler än 600 000 barn är inbegripna i skadliga former av barnarbete, prostitution och tvångsarbete. Organisationen *Walk Free* framhåller att lagstiftningen på området är mångtydigt utformad och att tillämpningen ofta är missriktad. Tillämpningen av lagen mot prostitution har till exempel ibland resulterat i att exploaterade ofrivilliga sexarbetare har gripits och straffats.

18. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Det finns omkring 75 olika etniska grupper och det talas ett femtiotal olika språk och dialekter. Enligt interimskonstitutionen har varje grupp rätt att bevara och främja sitt språk och sin kultur samt att få skolundervisning på det egna språket. Ett avtal ingicks 2007 mellan den nepalesiska regeringen och organisationen *Nepal Federation of Indigenous Nationalities* om ökat samhälleligt deltagande av personer som tillhör etniska minoriteter samt ökad respekt för minoriteters rättigheter. Nepal ratificerade samma år ILO:s konvention 169 om urfolk och stamfolk i självständiga länder.

Diskriminering på grundval av kast eller etnicitet är vanligt förekommande. Personer som tillhör de etniska minoriteterna *madhesis* och *janajatis* i Terai och landets västra del tillhör fortfarande de mest utsatta. Under 2013 förekom uppgifter om diskriminering av vissa religiösa grupper, däribland den buddhistiska minoriteten.

Sedan den folkliga resningen under våren 2006 har daliter (kastlösa) och personer som tillhör etniska minoriteter och urfolk i ökad grad börjat göra sina röster hörda och ställa krav på att få sina rättigheter tillgodosedda.

Av de drygt 15 000 tibetaner som lever i Nepal i dag, saknar de flesta formell rättslig status och i allt väsentligt möjlighet till medborgarskap. De tibetaner som kom till Nepal före 1989, och har lyckats skaffa ett identitetskort för flyktingar, åtnjuter vissa rättigheter. En majoritet är dock i princip papperslösa och har mycket begränsade möjligheter till deltagande i samhället och rörelsefrihet. Det finns uppgifter om att trakasserier från polis och andra myndighetspersoner förekommer.

19. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är inte förbjudet i Nepal men uppgifter om diskriminering och trakasserier mot hbt-personer förekommer. Sedan 2001 arbetar organisationen *Blue Diamond Society* för personer som tillhör sexuella minoriteter. Under 2013 uttryckte *Human Rights Watch* oro över den ökande mängden hot, trakasserier och våld riktad mot hbt-personer i samhället och mot *Blue Diamond Society*, såväl från allmänheten som från staten.

Högsta domstolen erkände formellt sexuella minoriteter 2007 och godkände då också ett så kallat tredje kön i identifikationsbevisen.

20. Flyktingars rättigheter

Nepal samarbetar med FN:s flyktingkommissarie, UNHCR, och andra humanitära organisationer för att ta emot flyktingar från Bhutan och Tibet. Ett begränsat antal flyktingar från Somalia, Myanmar och Pakistan befinner sig också i Kathmandu, dock utan att erkännas som flyktingar av nepalesiska myndigheter.

Nepal har sedan 1959 utgjort såväl tillflyktsort som transitland för tibetanska flyktingar från Kina. I enlighet med ett informellt avtal med FN:s flyktingkommissarie överlämnar myndigheterna tibetaner omhändertagna på den nepalesiska sidan av gränsen mot Kina till FN för vidaretransport till Dharamsala i Indien. Under senare år har flyktingströmmarna dock minskat avsevärt, bland annat till följd av en ökad kontroll vid den kinesiska gränsen.

Det finns fortfarande internflyktingar i Nepal från tiden för inbördeskriget – enligt vissa organisationer så många som mellan 50 000 och 70 000 människor.

21. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning utgör, enligt organisationen *Handicap International*, en av de mest sårbara och marginaliserade grupperna i Nepal. Utbredd fattigdom och mycket begränsad tillgång till specialistvård innebär en särskild utsatthet. Det finns också många negativt laddade föreställningar om funktionsnedsättning som bidrar till stigmatiseringen. Under 2007 antogs en lag som föreskriver att fem procent av tjänsterna i den offentliga förvaltningen ska innehas av personer med funktionsnedsättning. Det finns ingen lag som uttryckligen förbjuder diskriminering av personer med intellektuell eller fysisk funktionsnedsättning. *Human Rights Watch* rapporterar att den nepalesiska skolan inte är tillräckligt rustad för att möta behoven hos barn med funktionsnedsättning.

ÖVRIGT

22. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Nepal har ett aktivt civilsamhälle med ett stort antal nationella och internationella organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter inom olika områden. Regeringen accepterar i allmänhet dessa, även om flera internationella organisationer 2013 rapporterade om svårigheter att erhålla visum till landet.

23. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, OHCHR, öppnade ett kontor i Nepal 2005 och har spelat en betydelsefull roll för främjandet av de mänskliga rättigheterna i landet. Den nepalesiska regeringen valde att inte förlänga organisationens mandat, vilket ledde till att kontoret fick stänga i december 2011. Amnesty framhöll i en rapport 2013 att stängningen har ökat utsattheten för försvarare av de mänskliga rättigheterna.

I juni 2012 tog Nepal emot åtta miljoner USD från FN för fredsbyggande initiativ.

Sverige har ingen ambassad i Nepal och inget bilateralt utvecklingssamarbete med landet, men stödjer både FN:s och EU:s arbete i Nepal.